herpy

GEKKOER

Sphaerodactylus fantasticus

En liten, dagaktiv dverggekko fra Guadeloupe, Dominica og Montserrat i De små Antiller. Voksne dyr måler bare 22-29 mm fra snute til kloakk. Arten lever i løv og avfall på bakken, oftest nær kysten, og hanner og hunner har hver sin tegning på hodet.

Familie: Sphaerodactylidae Engelsk: Fantastic least gecko Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**22-29 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Tørrskog og regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**20 × 20 × 30 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter og små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1 egg**
Inkubasjon	**80-90 dager** ved 24-28 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Sphaerodactylus fantasticus er en liten dverggekko. Voksne dyr måler 22-29 mm fra snute til kloakk, og halen er omtrent like lang som kroppen, så den samlede lengden er høyst omtrent 6 cm. Ryggskjellene er store og kjølede og ligger litt over hverandre som takstein. Under tærne sitter hefteflater, slik at gekkoen klatrer på glass.

Begge kjønn er brune til okerfargede på ryggen, flekkete av lyse og mørke skjell og ofte med en mørk stripe langs ryggmidten. Forskjellen sitter på hodet. Hunnene og ungene har mørke lengdestriper på hodet og en lys flekk med mørk kant i nakken. Hannene har et lysebrunt hode som kan være uten tegning, ha spredte mørke prikker eller være nesten helt mørkt med lyse striper og flekker. Halen kan ha lyse øyeflekker med mørk kant, ofte parvis.

Artsnavnet er latin og betyr innbilt eller uvirkelig, etter de uvanlige fargene. Arten er delt i åtte underarter med hvert sitt lille utbredelsesområde, blant annet *S. f. fantasticus*, *S. f. karukera*, *S. f. orescius*, *S. f. fuga* og *S. f. ligniservulus*. Den tidligere underarten *Sphaerodactylus phyzacinus* regnes i dag som en selvstendig art.

Utbredelse og leveområde

Sphaerodactylus fantasticus er endemisk for De små Antiller. Arten lever på Guadeloupe, både på Basse-Terre og Grande-Terre, på de nærliggende øyene Marie-Galante, La Désirade og Îles de la Petite Terre, på Montserrat og langs Dominicas vestkyst.

De fleste øyer og kyststrekninger har sin egen underart: *S. f. fantasticus* på Basse-Terres vestkyst, *S. f. orescius* på den østlige delen av Basse-Terre, *S. f. tartaropylorus* på det nordlige Grande-Terre, *S. f. karukera* ved Gosier og på Petite Terre, *S. f. anidrotus* på Marie-Galante, *S. f. hippomanes* på La Désirade, *S. f. ligniservulus* på Montserrat og *S. f. fuga* på Dominica. Bestanden på Dominica er genetisk tett på en bestand på Guadeloupe og har trolig kommet til øya nylig.

> **Naturlig utbredelse:** Guadeloupe, Dominica og Montserrat.

LEVEOMRÅDE

Sphaerodactylus fantasticus lever på bakken i mange slags leveområder, oftest nær kysten: tørr skog og kratt, fuktigere skog, strender og skråninger og også i og rundt hus. Om dagen er dyrene aktive i skyggefulle hauger av løv og organisk avfall, og de gjemmer seg under steiner, trestammer og opphopet avfall. Eggene er funnet i råtnende tre, og dyrene spiser blant annet små snegler.

Klimaet er tropisk og varmt hele året med en regntid om sommeren og høsten og en tørrere periode om vinteren og våren. Kystene i le på øyenes vestside er tørrere enn lesiden. Høyden over havet er ikke nærmere dokumentert, men *S. f. orescius*, hvis navn betyr fjellboende, lever inne i landet på Basse-Terre.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stell av *Sphaerodactylus fantasticus*. Arten holdes og oppdrettes i små terrarier som andre dverggekkoer, men tallene for temperatur, luftfuktighet, inkubasjon og levealder er lånt fra den bedre kjente *Sphaerodactylus elegans*. *Sphaerodactylus macrolepis* fra Jomfruøyene lever i samme slags løvlag og stiller nesten de samme kravene.

Et par kan holdes i et terrarium på 20 × 20 × 30 cm (lengde × bredde × høyde). Et større terrarium, for eksempel 30 × 30 × 30 cm, gir plass til flere mikroklimaer og mer løv. Gekkoen lever på bakken, så grunnarealet betyr mer enn høyden.

Bunnen er det viktigste: kokosmuld blandet med jord uten gjødsel og litt sand, dekket av et lag tørre blader, for eksempel av eik, bøk eller mandeltre. En bioaktiv bunn med spretthaler og små skrukketroll holder bunnen ren og gir ekstra mat. Legg ut korkbark, korkrør, flate steiner og kvister, og plant små klatreplanter som pothos eller krypfiken, slik at det er mange skjul og ulike mikroklimaer. Tunge steiner må stå direkte på bunnen, slik at dyret ikke blir klemt hvis det kryper inn under dem.

Lokket må være av fint nett og slutte tett, for både gekkoene og de små fôrdyrene slipper ut gjennom selv små sprekker. Et helt åpent nettlokk tørker terrariet ut for raskt, mens et helt lukket lokk gir mugg; et mindre nettfelt er et godt kompromiss. Et stykke bløtt, råtnende tre på bunnen ligner stedet der eggene legges i naturen.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Inkubasjon av egg

TEMPERATUR

Hold *Sphaerodactylus fantasticus* ved 24-28 °C om dagen, og la temperaturen falle til 18-22 °C om natten. Et lite varmested på 29-32 °C under en svak lampe med termostat kan gis, men det er ikke nødvendig, og dyret må alltid kunne trekke seg ned i et kjøligere og fuktigere løvlag.

I de fleste norske hjem er det ikke behov for ekstra varme om sommeren. Om vinteren kan en svak varmematte på siden av terrariet, styrt av en termostat, være nok. Varm aldri opp hele bunnen, for da tørker løvlaget ut. Mål temperaturen med et digitalt termometer nede ved bunnen og ikke bare i luften. Et dyr som blir sittende framme i de varmeste timene, har det for varmt eller for tørt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 60-70 %. Spray terrariet hver eller annenhver dag, gjerne morgen eller kveld, slik at det sitter dråper på blader og ruter som dyrene drikker av. Nede i løvlaget må bunnen være fuktig hele tiden, men ikke våt, og overflaten må tørke opp i løpet av noen timer, ellers kommer det mugg.

En svært lav vannskål, gjerne fylt med småstein, kan stå framme. En dyp skål er en dødsfelle for så lite et dyr. Et hygrometer viser om fuktigheten holder.

LYS OG UVB

Gekkoen er dagaktiv, men holder seg i skygge og i løvlaget. Ha lyset på omtrent 12 timer om sommeren og 10-11 timer om vinteren, og hold natten mørk. Er det levende planter, må det en LED-plantelampe til. Unngå spotlamper som varmer og tørker ut terrariet.

Behovet for UVB er ikke undersøkt for *Sphaerodactylus fantasticus*. Siden dyret lever i skygge, passer Ferguson-sone 1: et svakt UVB-rør for skyggedyr over den ene enden av terrariet og rikelig med skjul, slik at dyret selv kan velge.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Dyrene er insektetende og tar bare svært små byttedyr. Unger må ha spretthaler, små bananfluer (*Drosophila melanogaster*), nyklekte siriss og små skrukketroll. Voksne tar siriss på 3-6 mm, store bananfluer (*Drosophila hydei*), små skrukketroll og små larver av svart soldatflue. Fôrdyrene må ikke være større enn dyrets hode.

Unge dyr fôres hver dag og voksne annenhver dag, så mye som de spiser på noen få minutter. Bytt mellom flere slags fôr. Dryss fôrdyrene med kalk ved hver fôring og med et multivitaminpulver med D3 annenhver til hver tredje gang. Det kan være mer bryderi å skaffe nok smått fôr enn å stelle selve dyrene, så sørg for en fast tilgang på spretthaler og små siriss før dyrene flytter inn.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Hold *Sphaerodactylus fantasticus* enkeltvis eller som et par. Hanner må ikke settes sammen, fordi de slåss, og hos flere dverggekkoer er også hunner uforenlige. Skill dyrene ved tegn på kamp.

Gekkoen er rask og sky og tilbringer mye tid i løvet, så den kan være vanskelig å få øye på. Den er for liten og skjør til å håndteres og kan slippe unna gjennom selv små åpninger. Flytt den ved å la den krabbe opp i en liten beholder, og arbeid rolig når du rører ved bunnen.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene kjennes på hodet: hunnene har mørke lengdestriper på hodet og en lys nakkeflekk med mørk kant, mens hannene har et lysebrunt hode med prikker eller et mørkt hode med lyse tegninger. Ungene ligner hunnene. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert. Vent til dyrene er fullt utvokste før de settes sammen til avl.

PARRING

Et godt fôret par i et terrarium med mange skjul yngler normalt uten spesiell hjelp. Paringsatferd og årstidsrytme er ikke dokumentert for *Sphaerodactylus fantasticus*. Kort ned lyset litt om vinteren; det passer til den tørrere og litt kjøligere vinteren i utbredelsesområdet. Følg med på at hunnen ikke blir jaget, og skill dyrene hvis hun blir bitt.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett egg om gangen; drektige hunner bærer bare ett modent egg. Egget er avlangt, omtrent 6,5 × 5 mm, og hardskallet. I naturen legges det i råtnende tre, og i terrariet legges det i bunnen, i løvet, under bark eller i hule stengler. Tørre stengler av parkslirekne, satt opp mot veggen, brukes gjerne.

Hunnen gjentar eggleggingen med noen ukers mellomrom når hun får rikelig med mat. Eggene kan være vanskelige å finne. Hos flere dverggekkoer jager ikke de voksne ungene, men det er ikke dokumentert for *Sphaerodactylus fantasticus*, så flytt heller eggene til en rugemaskin.

INKUBASJON

Egget klekkes etter omtrent 80-90 dager ved 24-28 °C. Flytt det i samme stilling som det ligger i, til en liten boks med luftehull og et lett fuktig substrat som vermikulitt eller perlitt, og hold luften i boksen fuktig, slik at egget ikke tørker ut. Skallet er hardt, og egget må ikke ligge vått. De nyklekte ungene er svært små og tørker lett ut, så de må straks over i en fuktig oppdrettsboks.

OPPDRETT AV UNGER

De nyklekte ungene er svært små og har samme stripete hodetegning som hunnene. Oppdrett ungene i en liten, tett boks, for eksempel en plastboks på omtrent 1 liter med små luftehull, med samme innredning som de voksnes: fuktig kokosmuld, løv, skjul og en liten plante. Spray daglig. Første fôr er spretthaler og de minste bananfluene, som må være tilgjengelige hele tiden. Hos noen dverggekkoer kan unger gå sammen i små grupper, men det er ikke dokumentert for denne arten, så hold dem heller hver for seg, og del dem straks hvis det oppstår uro.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes feil forhold. De typiske feilene er:

- For tørt terrarium. Kroppen er så liten at dyret tørker raskt ut. Sløvhet, innsunkne øyne og rynket hud er tegn på uttørking.
- For vått terrarium uten luftskifte, som gir mugg og hudproblemer.
- For lite kalk og D3-vitamin, særlig hos unge dyr og hunner som legger egg.
- For store fôrdyr eller bare én slags fôr.
- Tunge ting som dyret kan bli klemt under.
- Slagsmål mellom voksne dyr. Skill dem ved bitt eller skader.

Et friskt dyr er aktivt, har klare øyne og en fyldig hale. Dyret er for lite til å behandles selv. Kontakt en veterinær med erfaring med reptiler hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser eller sitter sløvt framme hele dagen.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.